

You have downloaded a document from
RE-BUŚ
repository of the University of Silesia in Katowice

Title: Kilka uwag dotyczących ocen oddziaływania na środowisko w geologii i górnictwie

Author: Grzegorz Dobrowolski

Citation style: Dobrowolski Grzegorz. (2020). Kilka uwag dotyczących ocen oddziaływania na środowisko w geologii i górnictwie. "Roczniki Administracji i Prawa" (2020), z. 2, s. 239-248.
DOI: 10.5604/01.3001.0014.1710

Uznanie autorstwa - Licencja ta pozwala na kopiowanie, zmienianie, rozprowadzanie, przedstawianie i wykonywanie utworu jedynie pod warunkiem oznaczenia autorstwa.

UNIwersYTET ŚLĄSKI
W KATOWICACH

Biblioteka
Uniwersytetu Śląskiego

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

Received: 4.01.2020
Accepted: 5.02.2020
Published: 30.06.2020

Roczniki Administracji i Prawa
Annals of The Administration and Law
2020, XX, z. 2: s. 239-248
ISSN: 1644-9126
DOI: 10.5604/01.3001.0014.1710
<https://rocznikiadministracjiiprawa.publisherspanel.com>

Grzegorz Dobrowolski*
Nr ORCID: 0000-0002-2758-3467

KILKA UWAG DOTYCZĄCYCH OCEN ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO W GEOLOGII I GÓRNICTWIE

A FEW COMMENTS ON THE ENVIRONMENTAL IMPACT ASSESSMENT IN GEOLOGY AND MINING

Streszczenie: Artykuł ten poświęcony jest omówieniu szczególnych rozwiązań w zakresie ocen oddziaływania na środowisko przedsięwzięć regulowanych ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. – Prawo geologiczne i górnicze. Szczególna uwaga została poświęcona ostatnim zmianom w tym zakresie. Dotyczą one przede wszystkim rozszerzenia zakresu zwolnień od obowiązku uzyskania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach.

Słowa kluczowe: ocena oddziaływania na środowisko, górnictwo

Summary: This article is devoted to discussing specific solutions in the field of environmental impact assessments of projects regulated by the Act of June 9, 2011 on Geological and Mining Law. Particular attention has been paid to recent changes in this area. They mainly concern the extension of the scope of exemptions from the obligation to obtain a decision on environmental conditions.

Keywords: Environmental impact assessment, mining

ZAGADNIENIA WSTĘPNE

Działalność regulowana przepisami ustawy z dnia z dnia 9 czerwca 2011 r. – Prawo geologiczne i górnicze¹ z natury swojej wywołuje często poważne, najczęściej

* dr hab., prof. UŚ; Uniwersytet Śląski w Katowicach, Wydział Prawa i Administracji, Instytut Nauk Prawnych. Źródła finansowania publikacji: Wyższa Szkoła Humanitas; e-mail: grzegorz.dobrowolski@onet.eu.

¹ Dz.U. z 2019, poz. 868.

niekorzystne zmiany w środowisku. Przy czym działalność ta nie może być rozpatrywana tylko z punktu widzenia działalności geologicznej czy też górniczej. Zakres stosowania wspomnianego aktu został określony w jego art. 1. Zgodnie z nim ustawa określa zasady i warunki podejmowania, wykonywania oraz zakończenia działalności w zakresie:

- 1) prac geologicznych;
- 2) wydobywania kopalin ze złóż;
- 3) podziemnego bezzbiornikowego magazynowania substancji;
- 4) podziemnego składowania odpadów;
- 5) podziemnego składowania dwutlenku węgla w celu przeprowadzenia projektu demonstracyjnego wychwytu i składowania dwutlenku węgla.

Powyższe rodzaje działalności są zróżnicowane. Łączy je jednak to, że dotyczą one korzystania z geologicznych zasobów środowiska. Stąd zasadne jest określenie ich jako przedsięwzięć geologicznych i górniczych.

Przedsięwzięcia geologiczne i górnicze są najczęściej zaliczane do mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko². W takim przypadku wymagają one uprzedniego uzyskania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, często przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko. Procedura wydawania powyższej decyzji, organy właściwe oraz skutki wspomnianego aktu wielokrotnie były podejmowane w doktrynie. Dlatego w tym zakresie najlepiej jest odesłać Czytelnika do literatury przedmiotu³. Celem niniejszego opracowania jest wskazanie szczególnych regulacji dotyczących ocen oddziaływania na środowisko przedsięwzięć geologicznych i górniczych, ze szczególnym uwzględnieniem zmian, jakie w tym zakresie dokonały się w ostatnich latach. Mowa tu przede wszystkim o ustawie dnia 15 czerwca 2018 r. o zmianie ustawy – Prawo geologiczne i górnicze oraz niektórych innych ustaw⁴ oraz o ustawie z dnia 5 lipca 2018 r. o zmianie ustawy o inwestycjach w zakresie terminalu regazyfikacyjnego skroplonego gazu ziemnego w Świnoujściu oraz niektórych innych ustaw⁵.

Na początku należy jednak odnotować, iż 10 września 2019 r. zostało wydane nowe rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko⁶. Zastąpiło ono dotychczas obowiązujące rozporządze-

² Dz.U. z 2018 r., poz. 2081, ze zm. – dalej jako „ustawa o ocenach”.

³ Por. w tym zakresie G. Dobrowolski, *Decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach*, Toruń 2011, s. 106-264; M. Pchałek, M. Behnke, *Postępowanie w sprawie oceny oddziaływania na środowisko w prawie polskim i UE*, Warszawa 2009, s.57-223; Z. Wiśniewski, *Decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach w świetle orzecznictwa sądowoadministracyjnego i standardów unijnych*, [w:] M. Rudnicki, A. Haładaj, K. Sobieraj (red.), *Europeizacja prawa ochrony środowiska*, Lublin 2011, s. 85-118.

⁴ Dz.U. poz. 1563.

⁵ Dz.U. poz. 1590.

⁶ Dz.U. poz. 1839.

nie Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko⁷.

Nowe rozporządzenie zachowało, co do zasady, wykazy przedsięwzięć geologicznych i górniczych zaliczanych do mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko (tzw. grupa I). Zalicza do nich te, których oddziaływanie na środowisko jest znaczne. Dotyczy to głównie wydobywania kopalin w znacznych rozmiarach czy też z wykorzystaniem technik powodujących zagrożenie bezpieczeństwa powszechnego (np. materiałów wybuchowych)⁸. Tu zwraca uwagę przede wszystkim wyłączenie z tej grupy podziemnego składowania odpadów innych niż niebezpieczne. Większe zmiany nastąpiły w odniesieniu do przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko (tzw. grupa II)⁹. Zróznicowano

⁷ Dz.U. z 2016 r., poz. 71.

⁸ Zgodnie z § 3 rozporządzenia do przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko w zakresie geologii i górnictwa zalicza się:

1) wydobywanie ze złoża, w tym metodą otworów wiertniczych, lub przerób (pkt 24):

a) gazu w ilości większej niż 500 000 m³ na dobę,

b) ropy naftowej lub jej naturalnych pochodnych, w ilości większej niż 500 t na dobę, c) ropy naftowej, jej naturalnych pochodnych oraz gazu – na obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej,

2) wydobywanie kopalin ze złoża metodą (pkt 27):

a) odkrywkową na powierzchni obszaru górniczego nie mniejszej niż 25 ha,

b) podziemną o wydobywaniu kopaliny nie mniejszym niż 100 000 m³ na rok,

3) poszukiwanie, rozpoznawanie i wydobywanie rud pierwiastków promieniotwórczych (pkt 28),

5) podziemne składowanie odpadów niebezpiecznych (pkt 50),

6) podziemne składowanie dwutlenku węgla (pkt 52).

⁹ 4) wydobywanie kruszyw w celach gospodarczych ze śródlądowych wód powierzchniowych oraz z obszarów morskich Rzeczypospolitej Polskiej inne niż wymienione w pkt 40 i 41 (pkt 42),

5) poszukiwanie lub rozpoznawanie złóż kopalin (pkt 44):

a) na obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej, b) prowadzone metodą podziemną,

c) wykonywane metodą otworów wiertniczych o głębokości większej niż 1000 m:

– w strefach ochronnych ujęć wody,

– na obszarach ochronnych zbiorników wód śródlądowych,

– na obszarach objętych formami ochrony przyrody, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1-3 i 5 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, lub w otulinach form ochrony przyrody, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1-3 tej ustawy,

– w odniesieniu do złóż gazu łupkowego,

d) wykonywane metodą otworów wiertniczych o głębokości większej niż 5000 m w przypadku stref, obszarów lub złóż kopalin, innych niż wymienione w lit. c;

5) poszukiwanie lub rozpoznawanie kompleksów podziemnego składowania dwutlenku węgla (pkt 45):

a) na obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej,

b) wykonywane metodą otworów wiertniczych o głębokości większej niż 100 m,

c) połączone z pilotażowym podziemnym zatłaczaniem dwutlenku węgla.

Zgodnie z § 3 rozporządzenia są to:

1) podziemne bezziornikowe magazynowanie substancji (pkt 36), 2) wydobywanie kopalin ze złoża metodą odkrywkową inne niż wymienione w § 2 ust. 1 pkt 27 lit. a (pkt 40):

a) bez względu na powierzchnię obszaru górniczego:

– w przypadku wydobywania torfu lub kredy jeziornej,

– na obszarach narażonych na niebezpieczeństwo powodzi w rozumieniu art. 16 pkt 33 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne, a jeżeli została sporządzona mapa zagrożenia powodziowego – na obszarach, o których mowa w art. 169 ust. 2 pkt 2 i 3 tej ustawy,

– na terenie gruntów leśnych lub w odległości nie większej niż 100 m od nich,

bowiem sytuację robót geologicznych służących poszukiwaniu i rozpoznawaniu złóż.

ZAKRES OBOWIĄZKU UZYSKANIA DECYZJI O ŚRODOWISKOWYCH UWARUNKOWANIACH W GEOLOGII I GÓRNICTWIE

Zakres obowiązku uzyskania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach wyznacza nie tylko fakt zaliczenia do mogących znacząco oddziaływać na środowisko. Istotne jest tu wskazanie, przed jakim aktem zezwalającym na realizację zamierzenia decyzja ta jest wymagana. I tak, zgodnie z art. 72 ust. 1 pkt 4-5 ustawy decyzja środowiskowa jest wymagana przed wystąpieniem o wydanie:

- koncesji na poszukiwanie lub rozpoznawanie kompleksu podziemnego składowania dwutlenku węgla, koncesji na wydobywanie kopaliny ze złóż, koncesji na podziemne bezzbiornikowe magazynowanie substancji, koncesji na podziemne składowanie odpadów oraz koncesji na podziemne składowanie dwutlenku węgla,
- decyzji zatwierdzającej plan ruchu dla wykonywania robót geologicznych związanych z poszukiwaniem i rozpoznawaniem złoża węglowodorów lub decyzji inwestycyjnej w celu wykonywania koncesji na poszukiwanie i rozpoznawanie złoża węglowodorów oraz wydobywanie węglowodorów ze złoża,
- decyzji zatwierdzającej plan ruchu dla wykonywania robót geologicznych na podstawie koncesji na poszukiwanie lub rozpoznawanie złoża kopaliny,
- decyzji określającej szczegółowe warunki wydobywania kopaliny – wydawanej na podstawie ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. o zmianie ustawy – Prawo geologiczne i górnicze¹⁰.

– na obszarach objętych formami ochrony przyrody, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1-5, 8 i 9 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, lub w otulinach form ochrony przyrody, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1-3 tej ustawy,

– w odległości nie większej niż 250 m od terenów, o których mowa w art. 113 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz.U. z 2019 r., poz. 1396, z późn. zm.),

– jeżeli działalność będzie prowadzona z użyciem materiałów wybuchowych,

– jeżeli w odległości nie większej niż 0,5 km od miejsca planowanego wydobywania kopaliny metodą odkrywkową znajduje się inny obszar górniczy ustanowiony dla wydobywania kopaliny metodą odkrywkową,

b) z obszaru górniczego o powierzchni większej niż 2 ha lub o wydobyciu większym niż 20 000 m³ na rok, inne niż wymienione w lit. a,

3) wydobywanie kopaliny ze złoża (pkt 41):

a) metodą podziemną inne niż wymienione w § 2 ust. 1 pkt 27 lit. b lub metodą otworów wiertniczych inne niż wymienione w § 2 ust. 1 pkt 24,

b) na obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej inne niż wymienione w § 2 ust. 1 pkt 24 lit. c lub ze śródlądowych wód powierzchniowych,

¹⁰ Decyzja ta to rozwiązanie intertemporalne, związane z głęboką zmianą, która dokonała się w prawie geologicznym i górniczym na mocy ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. o zmianie ustawy Prawo geologiczne i górnicze. Ustawa ta zniósła instytucję tzw. koncesji łącznych, obejmujących zarówno poszukiwanie lub rozpoznawanie złóż kopaliny, jak i ich wydobywanie. Ze względu na wpływ czasu należy uznać, iż regulacja

Katalog powyższy, od wejścia w życie ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o zmianie ustawy – Prawo geologiczne i górnicze oraz niektórych innych ustaw¹¹ – praktycznie nie ulegał modyfikacjom. Jednakże ustawodawca zdecydował się na wyłączenie w pewnych sytuacjach konieczności uzyskiwania decyzji, o której mowa w art. 72 ust. 1 ustawy o ocenach. Wyłączenia te mają odmienny charakter i dotyczą dość zróżnicowanych sytuacji.

Pierwsza grupa dotyczy braku konieczności uzyskania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach w przypadku zmiany koncesji (innej decyzji zezwalającej na prowadzenie działalności) polegających na zmniejszeniu powierzchni, w granicach której ma być prowadzona działalność, przeniesieniu koncesji lub decyzji na inny podmiot, zmianie terminu rozpoczęcia prac i robót geologicznych, zmianie zapisu dotyczącego przekazywania próbek i danych geologicznych, zmniejszeniu granic obszaru górniczego i terenu górniczego, czy wreszcie zmianie głębokości robót geologicznych związanych z poszukiwaniem lub rozpoznawaniem złoża kopaliny, wykonywanych metodą otworów wiertniczych. Jeżeli wyłączenie konieczności uzyskania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach jest logiczne i zasadne, to w trzecim przypadku (zmiana głębokości robót geologicznych) może budzić wątpliwości. Zwiększenie głębokości odwiertu może w sposób znaczący wpłynąć na oddziaływanie przedsięwzięcia na środowisko.

Zbliżony charakter mają wyłączenia dotyczące zmiany koncesji lub decyzji, polegającej na zmianie terminu rozpoczęcia działalności lub ograniczeniu prowadzenia działalności objętej koncesją lub decyzją, o ile mieści się ono w zakresie objętym decyzją o środowiskowych uwarunkowaniach, oraz zmianie zakresu prac geologicznych, w tym robót geologicznych, lub harmonogramu robót geologicznych, niestanowiących przedsięwzięcia mogącego znacząco oddziaływać na środowisko lub przedsięwzięcia mogącego potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko. W tym ostatnim przypadku można jednak wskazać na jego wewnętrzną sprzeczność. Otóż ustawodawca wspomina w nim o przedsięwzięciu mogącym znacząco oddziaływać na środowisko oraz przedsięwzięciu mogącym potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko. To drugie mieści się bowiem w zakresie pierwszego. Czy chodzi tu zatem o przedsięwzięcia mogące zawsze znacząco oddziaływać na środowisko – nie wiadomo. Jeśli tak, to przepis powyższy stanowi nie tylko naruszenie ustawy o ocenach, ale również dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/92/UE z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie oceny skutków wywieranych przez niektóre przedsięwzięcia publiczne i prywatne na środowisko¹². W załączniku II do dyrektywy wskazano bowiem, iż przedsięwzięciami mogącymi wymagać oceny oddziaływania na środowisko są (pkt 13 lit. a): „wszelkie zmiany bądź rozbudowa przedsięwzięć wymienionych w załącz-

ta ma znaczenie głównie historyczne, a decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach może być wymagana co najwyżej w przypadku zmiany decyzji określającej szczegółowe warunki wydobywania kopaliny.

¹¹ Dz.U. poz. 1133.

¹² Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej z dnia 28 stycznia 2012 r. seria L, nr 26, s. 1-21.

niku I lub niniejszym załączniku, już zatwierdzonych, zrealizowanych lub będących w trakcie realizacji, które mogą powodować znaczące niekorzystne skutki w środowisku (zmiany lub rozbudowa niewymienione w załączniku I)¹³.

Za zupełne kuriozum należy uznać zaś wyłączenia przewidziane w art. 72 ust. 2 pkt 2 lit. f – 1 ustawy o ocenach. Dotyczy to przypadków polegających na:

- jednokrotnym wydłużeniu terminu obowiązywania koncesji na poszukiwanie i rozpoznawanie złoża węglowodorów oraz wydobywanie węglowodorów ze złoża do dwóch lat bez rozszerzenia zakresu koncesji,
- jednokrotnym wydłużeniu terminu obowiązywania koncesji na wydobywanie węgla kamiennego ze złoża, wyłącznie w przypadku gdy wydłużenie koncesji uzasadnione jest racjonalną gospodarką złożem oraz bez rozszerzenia zakresu koncesji,
- jednokrotnym wydłużeniu terminu obowiązywania koncesji na wydobywanie węgla brunatnego do 6 lat, wyłącznie w przypadku gdy wydłużenie koncesji uzasadnione jest racjonalną gospodarką złożem oraz bez rozszerzenia zakresu koncesji,
- jednokrotnym wydłużeniu terminu obowiązywania koncesji na wydobywanie siarki rodzimej wydobywanej metodą otworową, wyłącznie w przypadku gdy wydłużenie koncesji uzasadnione jest racjonalną gospodarką złożem oraz bez rozszerzenia zakresu koncesji.

Powyższe sytuacje mogą dotyczyć bowiem takich przedsięwzięć, które ocenie oddziaływania na środowisko nie podlegały w przeszłości. Warto zaznaczyć, że instytucja ta pojawiła się w Polsce dopiero w 2001 r.¹⁴ Przy założeniu, że koncesje mogą być wydawane nawet na kilkadziesiąt lat¹⁵, może się okazać, iż niektóre koncesje, np. na wydobywanie węgla kamiennego, zostały wydane ponad 18 lat temu bez przeprowadzenia OOS. Zatem ich przedłużanie (w przypadku węgla kamiennego nie wiadomo na jaki czas) bez konieczności uzyskania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach stanowi naruszenie nie tylko istoty instytucji oceny oddziaływania na środowisko, przepisów prawa UE, ale również może stanowić poważne zagrożenie dla środowiska i bezpieczeństwa publicznego. A tego usprawiedliwiać nie można nawet racjonalną gospodarką złożem. Jak się wydaje, wspomniana wyżej konstrukcja prawna została wprowadzona dlatego, iż część przedsiębiorców wydobywających obecnie węgiel kamienny decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach nie byłaby po prostu w stanie uzyskać (ze względu na potencjalne skutki prowadzonej działalności dla środowiska).

¹³ Por. M. Bar, J. Jednośka, *Wyrok Trybunału Sprawiedliwości w sprawie CODA a praktyka ocen oddziaływania na środowisko w Polsce*, [w:] B. Rakoczy i M. Pchalek (red.), *Wybrane problemy prawa ochrony środowiska*, Warszawa 2010, s. 7.

¹⁴ Na mocy ustawy z dnia 9 listopada 2000 r. została uchwalona ustawa o dostępie do informacji o środowisku i jego ochronie oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. nr 109, poz. 1157).

¹⁵ A. Lipiński, *Prawne podstawy geologii i górnictwa*, Warszawa 2019, s. 107.

ZAGADNIENIA PROCEDURALNE

Decyzje o środowiskowych uwarunkowaniach dla przedsięwzięć geologicznych i górniczych wydają dwa organy. Pierwszym z nich jest regionalny dyrektor ochrony środowiska. Jest on właściwy w odniesieniu do rozstrzygnięć poprzedzających uzyskanie koncesji na poszukiwanie lub rozpoznawanie złóż kopalin lub na wydobywanie kopalin ze złóż, o których mowa w art. 10 ust. 1 ustawy Prawo geologiczne i górnicze¹⁶.

Kompetencja RDOŚ w tym zakresie została wprowadzona na mocy ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o zmianie ustawy Prawo geologiczne i górnicze oraz niektórych innych ustaw¹⁷. Jej źródłem był spór kompetencyjny pomiędzy Prezydentem Miasta Sosnowca a Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w Katowicach. Dotyczył on problemu ustalenia organu właściwego do wydania decyzji, o której mowa w art. 72 ust. 1 ustawy o ocenach dla przedsięwzięć realizowanych poza granicami przestrzennymi nieruchomości gruntowych, ale na terenach zamkniętych, utworzonych dla linii kolejowej. W pierwotnym brzmieniu ustawy o ocenach analizowaną decyzję dla przedsięwzięć z zakresu i geologii i górnictwa wydawał organ wykonawczy gminy. Ostatecznie NSA w wyroku z dnia 17 czerwca 2011 r. (II OW 43/11). wskazał jako właściwego regionalnego dyrektora ochrony środowiska¹⁸.

Przyznanie kompetencji do wydawania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach dla przedsięwzięć polegających na poszukiwaniu lub rozpoznawaniu złóż kopalin lub na wydobywaniu kopalin ze złóż, o których mowa w art. 10 ust. 1 ustawy Prawo geologiczne i górnicze, regionalnemu dyrektorowi ochrony środowiska należy ocenić pozytywnie z jednego, podstawowego względu. Może to przyczynić się do poprawy jakości dokonywanych ocen oddziaływania na środowisko.

W pozostałym zakresie decyzje środowiskowe dla przedsięwzięć geologicznych i górniczych wydaje organ wykonawczy gminy (z wyjątkiem tych, które mają być lokalizowane na terenach zamkniętych). Nie jestem przekonany, iż jest to rozwiązanie trafne. Wójt, burmistrz lub prezydent miasta może nie posiadać możliwości (i kompetencji) do oceny środowiskowych skutków bezzbiornikowego magazynowania substancji w górotworze¹⁹.

Pewną odmiennością ocen oddziaływania na środowisko dla przedsięwzięć geologicznych i górniczych jest treść wniosku o wydanie decyzji środowiskowych – a raczej

¹⁶ Chodzi tu o kopaliny objęte prawem własności górniczej. Są to złoża węglowodorów, węgla kamiennego, metanu występującego jako kopalina towarzysząca, węgla brunatnego, rud metali z wyjątkiem darniowych rud żelaza, metali w stanie rodzimym, rud pierwiastków promieniotwórczych, siarki rodzimej, soli kamiennej, soli potasowej, soli potasowo-magnezowej, gipsu i anhydrytu, kamieni szlachetnych, pierwiastków ziem rzadkich, gazów szlachetnych, bez względu na miejsce ich występowania.

¹⁷ Dz.U. poz. 1133.

¹⁸ Por. także postanowienie Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 20 września 2013 r., II OW 43/11 z głosem A. Lipińskiego, „Casus” 2012, nr 64, s. 60-64.

¹⁹ G. Dobrowolski, A. Lipiński, R. Mikosz, G. Radecki, *Zrównoważony rozwój jako czynnik determinujący prawne podstawy zarządzania geologicznymi zasobami środowiska*, Katowice 2016, s. 122.

załączniki do niego. Ogólne wymagania co do wniosku o wydanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach określa art. 74 ust. 1 ustawy o ocenach. W odniesieniu do przedsięwzięć wymagających koncesji lub decyzji, o których mowa w art. 72 ust. 1 pkt 4-5 ustawy o ocenach, prowadzonych w granicach przestrzeni niestanowiącej części składowej nieruchomości gruntowej, konieczne jest dołączenie do wniosku mapy przedstawiającej dane sytuacyjne i wysokościowe. Mapa ta winna być sporządzona w skali umożliwiającej szczegółowe przedstawienie przebiegu granic terenu, którego dotyczy wniosek, oraz obejmująca obszar oddziaływania inwestycji²⁰.

Szczególną rolę w wydawaniu decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach odgrywa zgodność zamierzenia z ustaleniami miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, o ile plan taki został uchwalony (art. 80 ust. 2 ustawy o ocenach). Pierwotnie w odniesieniu do przedsięwzięć geologicznych i górniczych zastosowanie znajdowały rozwiązania ogólne. Otóż możliwe było wydanie decyzji w przypadku zgodności zamierzenia z ustaleniami miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, o ile taki plan został uchwalony²¹. Powodowało to spore trudności w stosowaniu obowiązującego prawa. Przed wydaniem koncesji na działalność regulowaną prawem geologicznym i górniczym (z wyjątkiem koncesji na poszukiwanie i rozpoznawanie złóż kopalin) oraz decyzji inwestycyjnych warunkujących wydobywanie węglowodorów ze złóż (art. 49 z ustawy Prawo geologiczne i górnicze) wymaga uzgodnienia z wójtem (burmistrzem, prezydentem miasta) właściwym ze względu na miejsce wykonywania zamierzonej działalności. Kryterium uzgodnienia jest nienaruszanie zamierzoną działalnością przeznaczenia lub sposobu korzystania z nieruchomości określonego w sposób przewidziany w art. 7 ustawy. Koncesja na wydobywanie kopalin mogła zostać wydana (w odniesieniu do złóż kopalin eksploatowanych metodą podziemną) w przypadku braku sprzeczności zamierzonej działalności z ustaleniami miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego lub studium uwarunkowań przestrzennego zagospodarowania gminy. Jednakże aby uzyskać decyzję o środowiskowych uwarunkowaniach, konieczne było wykazanie zgodności tego samego przedsięwzięcia z planem miejscowym. Zgodność z planem miejscowym ma bowiem miejsce wówczas, gdy ten akt planowania wprost przewiduje taką działalność. Można tu wskazać choćby wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 26 kwietnia 2013 r. (II OSK 2628/11 CBOSA), gdzie skład orzekający uznał, że „zgodność lokalizacji planowanego przedsięwzięcia z ustaleniami

²⁰ Przez obszar ten rozumie się (art. 74 ust. 3a ustawy o ocenach):

¹) przewidywany teren, na którym będzie realizowane przedsięwzięcie, oraz obszar znajdujący się w odległości 100 m od granic tego terenu,

²) działki, na których w wyniku realizacji, eksploatacji lub użytkowania przedsięwzięcia zostałyby przekroczone standardy jakości środowiska, lub

³) działki znajdujące się w zasięgu znaczącego oddziaływania przedsięwzięcia, które może wprowadzić ograniczenia w zagospodarowaniu nieruchomości, zgodnie z jej aktualnym przeznaczeniem.

²¹ Z wyjątkiem decyzji wydawanych na podstawie tzw. „specustaw” wyłączających ogólne przepisy planowania przestrzennego.

miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego jest w świetle art. 80 ust. 2 u.o.o.ś. kryterium podstawowym oceny zamierzeń strony ubiegającej się o wydanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach. Jeżeli plan miejscowy nie przewiduje przeznaczenia terenu pod określone przedsięwzięcie, to organ ma obowiązek, wobec braku zgodności przedsięwzięcia z planem wydać decyzję odmowną, bez dalszego badania rzeczywistego wpływu planowanej działalności na środowisko²².

Na szczęście obowiązujące prawo geologiczne i górnicze dokonało odpowiednich zmian z ustawie o ocenach. Do art. 80 został dodany ustęp 3, zgodnie z którym „w przypadku działalności określonej ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. – Prawo geologiczne i górnicze, innej niż przedsięwzięcia wymagające koncesji na poszukiwanie i rozpoznawanie złóż kopalni, kryterium oceny lokalizacji przedsięwzięcia jest nienaruszanie ustaleń miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, jeżeli plan ten został uchwalony oraz w odrębnych przepisach”.

Warto wreszcie zasygnalizować jeszcze jedną odmienną ocen oddziaływania przedsięwzięć geologicznych i górniczych, tym razem o charakterze czysto proceduralnym. Dotyczy to postępowania o udzielenie koncesji na wydobywanie węglowodorów udzielanej w trybie przetargowym. W takim przypadku o decyzję o środowiskowych uwarunkowaniach występuje organ koncesyjny (art. 49g ust. 1 pkt 2 lit. c). Po zakończeniu procedury przetargowej jej zwycięzca wstępuje między innymi w prawa i obowiązki wynikające z tej ostatniej decyzji. Modyfikacje powyższe służą przede wszystkim temu, ażeby zwycięzca przetargu mógł w jak najkrótszym czasie przystąpić do wykonywania swych uprawnień wynikających z koncesji.

WNIOSKI

Jak wynika z przeprowadzonej analizy, instytucja ocen oddziaływania na środowisko przedsięwzięć geologicznych i górniczych nie odbiega w sposób znaczący od reguł ogólnych przewidzianych przepisami ustawy o ocenach. Kilka rozwiązań szczegółowych (jak choćby zmiana kryteriów oceny zgodności zamierzenia z aktami planistycznymi) należy ocenić jednoznacznie pozytywnie. Można wskazać również zjawiska negatywne, które nasiliły się w ostatnich latach. Otóż ustawodawca, ze względów pozamerytorycznych, zwalnia przedsiębiorców (zwłaszcza wydobywających węgiel kamienny) z konieczności przeprowadzenia OoŚ przy „jednokrotnym przedłużaniu koncesji”. Owo przedłużenie jest w istocie nowym rozstrzygnięciem, które najczęściej ani pierwotnie, ani obecnie ocenie środowiskowej nie podlegają, pomimo poważnych zagrożeń powodowanych przez wydobywanie kopalni metodą podziemną.

²² G. Dobrowolski, A. Lipiński, R. Mikosz, G. Radecki, *Gospodarowanie geologicznymi zasobami środowiska w świetle zasady zrównoważonego rozwoju. Zagadnienia prawne*, Katowice 2018, s. 154.

Bibliografia

Bar M., Jednośka J., *Wyrok Trybunału Sprawiedliwości w sprawie CODA a praktyka ocen oddziaływania na środowisko w Polsce*, [w:] B. Rakoczy, M. Pchałek (red.), *Wybrane problemy prawa ochrony środowiska*, Warszawa 2010.

Dobrowolski G., *Decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach*, Toruń 2011.

Dobrowolski G., Lipiński A., Mikosz R., Radecki G., *Zrównoważony rozwój jako czynnik determinujący prawne podstawy zarządzania geologicznymi zasobami środowiska*, Katowice 2016.

Dobrowolski G., Lipiński A., Mikosz R., Radecki G., *Gospodarowanie geologicznymi zasobami środowiska w świetle zasady zrównoważonego rozwoju. Zagadnienia prawne*, Katowice 2018.

Lipiński A., *Prawne podstawy geologii i górnictwa*, Warszawa 2019.

Lipiński A., *Glosa do postanowienia NSA z dnia 20 września 2013 r., II OW 43/11, „Casus”* 2012, nr 64.

Pchałek M., Behnke M., *Postępowanie w sprawie oceny oddziaływania na środowisko w prawie polskim i UE*, Warszawa 2009.

Wiśniewski Z., *Decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach w świetle orzecznictwa sądowniczo-administracyjnego i standardów unijnych*, [w:] M. Rudnicki, A. Haładaj, K. Sobieraj (red.), *Europeizacja prawa ochrony środowiska*, Lublin 2011.